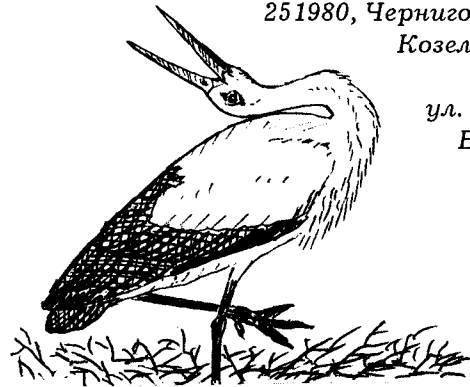

Численность белого аиста в скоплениях
White Stork number in accumulations (in the
Table place names, dates of counts and the
number of birds are given)

Год Year	Ур. Вербо- вые ямы		Луг у с. Белики		Луг у оз. Колодница	
1981	30.05	12	-	-	16.06	34
1982	6.06	24	8.06	32	6.06	46
1983	10.06	22	16.06	16	10.06	18
1984	-	-	11.06	12	-	-
1985	8.06	26	11.06	28	10.06	36
1986	6.06	22	30.05	16	6.06	16
1987	9.06	10	-	-	-	-
1988	10.06	24	8.06	24	10.06	18
1989	15.05	10	-	-	8.06	18
1990	8.06	8	6.06	12	14.06	8
1991	15.06	12	18.06	8	8.06	21
1992	10.06	14	8.06	14	14.06	8
1993	30.05	8	4.06	22	30.05	21
1994	15.06	16	4.06	19	12.06	18

10.06.1973 г. 54 птицы были отмечены возле оз. Колодница. С 1981 г. наблюдения за подобными скоплениями проводились регулярно, данные о численности птиц приводятся в таблице. Явление это еще плохо изучено, поэтому даже фрагментарные данные представляют немалый интерес.

Украина (Ukraine),
251980, Черниговская обл.,
Козелецкий р-н,
г. Остер,
ул. Одинца, 9.
В.М. Бабко.

ГНІЗДУВАННЯ ЛЕБЕДЯ-ШИПУНА В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Б.Й. Годованець, І.В. Скільський

The Mute Swan nesting in Chernivtsi region. - B.I. Godovanets, I.V. Skilsky. - Berkut. 3 (2). 1994. - The Mute Swan began nest in West Ukraine in Volynia region since 1968. In Chernivtsi region it was only a migrating species till 1980s. Since the end of 1980s swans began nest yearly on a fish pond near the village of Kolinkivtsi. Per 1 nest were found in 1991 and 1992. Their measurements and parameters of eggs (Table) are described. It is possible settling new places in Chernivtsi region.

Key words: Mute Swan, Chernivtsi region, distribution, nesting, nest, egg.

Ф.Й. Страутман (1963) відносить лебедя-шипуну (*Cygnus olor*) до рідкісних залітних видів західних областей України. На гніздуванні в цьому регіоні він вперше з'явився в 1968 р. у Волинській області (Татарінов, 1973), де до кінця 1980-х рр. нараховано більше 80 пар (Горбань, 1990).

В межах Чернівецької області лебідь-шипун раніше зустрічався лише на прольоті (Андреев, 1953). Почав гніздитися, ймовірно, з 1980-х рр., коли на риборозплідному ставку поблизу с. Ставчани Хотинського району протягом 2 чи 3 сезонів підряд пара виводила пташенят (І. Ковалик, усне повідомлення). В липні 1986 р. у Драницькому орнітологічному заказнику (Новоселицький район) спостерігали двох дорослих і двох молодих особин (Каталог ..., 1989; Скільський, 1990), але вважати доказаним гніздування у цьому пункті не можна, оскільки птахи могли прилетіти з інших територій. Під час проведеного у 1987 р. спеціального обліку жодної гніздової пари лебедів-шипунів на території Чернівецької області не виявлено (Кошелев и др., 1990). І лише з кінця 1980-х рр. на ставку біля с. Колінківці Хотинського району пара починає гніздитися постійно.

У 1989 р. вона вивела 6 пташенят (дані сторожа місцевого колгоспу), а в 1991 і 1992 рр. нами знайдено і описано по одному гнізду, напевне, цієї ж пари. Лебеді оселилися на мілководді серед рідких заростей рогозу, з листя і стебел якого і були збудовані гнізда. Лоток птахи вистелили незначною кількістю пуху і пір'я. Розміри (см): діаметр гнізда - 166 і 150, висота гнізда - по 22, діаметр лотка - 39 і 56, глибина лотка - 10 і 14. Кладки налічували 7 (неповна) та 8 яєць, були розпочаті у третій і першій декадах квітня відповідно, тобто у 1992 р. птахи почали гніздитися приблизно на 20 днів раніше, ніж у 1991 р. Деякі ооморфологічні показники наведені в таблиці. Індекс округленості і об'єм вираховані за формулами, запропонованими Р. Мяндром (1988), а вага - за оригінальною формулою:

$$P = 0,547 LD^2,$$

де L - довжина, а D - максимальний діаметр яйця (обидва показники в см), 0,547 - емпірично підібраний коефіцієнт. При порівнянні середніх даних двох кладок достовірної різниці між ними не виявлено. Варіабельність розмірів яєць з вибірки 1991 р. була дещо більшою.

Характеристика основних морфологічних показників яєць лебедя-шипуну з двох кладок
Character of main morphological parameters of the Mute Swan eggs from two clutches

Рік Year	Довжина, мм Length, mm	Макс. діам., мм Max. diameter, mm	Інд. округленості Index of spher- icity	Об'єм, мл Volume, ml	Вага, г Weight, gr	
	n	7	7	7	7	
	lim	112,5 - 121,2	70,5 - 73,5	58,7 - 64,9	290,5 - 329,5	305,9 - 347,2
1991	M ± m	115,79 ± 1,13	72,36 ± 0,45	62,53 ± 0,71	311,64 ± 5,06	331,67 ± 5,12
	CV, %%	2,59	1,64	2,99	4,30	4,09
	n	8	8	8	8	
	lim	114,0 - 119,8	71,2 - 74,3	59,7 - 63,0	301,4 - 332,3	321,5 - 358,4
1992	M ± m	117,94 ± 0,82	72,99 ± 0,38	61,91 ± 0,41	319,33 ± 3,87	343,78 ± 4,43
	CV, %%	1,96	1,47	1,86	3,29	3,64
	n	15	15	15	15	
1991 - 1992	lim	112,5 - 121,2	70,5 - 74,3	58,7 - 64,9	290,5 - 332,3	305,9 - 358,4
	M ± m	116,98 ± 0,65	72,66 ± 0,26	62,05 ± 0,36	315,48 ± 3,08	338,13 ± 3,62
	CV, %%	2,16	1,40	2,26	3,78	4,15

Таким чином, до середини 1990-х рр. у межах Чернівецької області лебідь-шипун виявлений на гніздуванні лише в одному місці. У найближчому майбутньому можливе заселення цим видом ще декількох ділянок рівнинної частини досліджуваного регіону і навіть утворення невеликих локальних поселень.

ЛІТЕРАТУРА

- Андреев И.Ф. (1953): Материалы к изучению фауны птиц и млекопитающих Прикарпатья. - Уч. зап. Кишиневского гос. ун-та. Кишинев. 8: 271-309.
- Горбань И.М. (1990): Гнездование лебедя-шипуну на западе Украины. - Экология и охрана лебедей в СССР. Мелитополь. 1: 38-40.
- Каталог орнитофауны західних областей України. Орнитофауністичні спостереження за 1977-1988 рр. /ред. М.В. Химин, І.М. Горбань/. (1989): Луцьк. 1: 1-104.
- Кошелев А.И., Корзюков А.И., Лысенко В.И., Серебряков В.В., Гринченко А.Б., Жмуд М.Е. (1990): Современное размещение и численность лебедя-шипуну на Украине. - Экология и охрана лебедей в СССР. Мелитополь. 1: 28-33, 2: 146-147.
- Мянд Р. (1988): Внутрипопуляционная изменчивость птичьих яиц. Таллин: Валгус. 1-194.
- Скильський І.В. (1990): Новые сведения по редким и малочисленным видам птиц Черновицкой области. - Орнитология. М.: МГУ. 24: 160.
- Страутман Ф.И. (1963): Птицы западных областей УССР. Львов: ЛГУ. 1: 1-200.
- Татаринов К.А. (1973): Фауна хребетных заходу України (екологія, значення, охорона). Львів: ЛДУ. 1-260.

Україна (Ukraine),
295800, Закарпатська обл.,
м. Рахів, а/с 8.
Б.Й. Годованець.

К РАСПРОСТРАНЕНИЮ РЕДКИХ ВИДОВ ХИЩНЫХ ПТИЦ В КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

В.Н. Грищенко, М.Н. Гаврилюк, О.А. Горошко, Г.Н. Дремлюга, И.И. Нечай, Д.С. Осавлюк

To the distribution of rare Birds of Prey in Kiev region. - V.N. Grishchenko, M.N. Gavrilyuk, O.A. Goroshko, G.N. Dremlyuga, I.I. Nechay, D.S. Ossavlyuk. Berkut. 3 (2). 1994. - Data about 7 species were collected in 1985-1994.
Key words: Birds of Prey, Kiev region, rare species, distribution, nesting.

Материал для настоящего сообщения собран в 1985-1990 гг. в ходе работ по программе "Фауна" дружиной по охране природы Киевского университета, в 1991-1994 гг. исследования были продолжены В.Н. Грищенко и М.Н. Гаврилюком.

Орлан-белохвост (*Haliaeetus albicilla*). В апреле 1988 г. гнездо обнаружено между селами Халепье и Витачев Обуховского района. Оно было построено на тополе, растущем на дне глубокого оврага в 1,5 км от Каневского водохрани-

лища. По данным работников лесного хозяйства, гнездо существовало уже несколько лет. 9.11.1992 г. найдено гнездо между селами Вишенки и Процев Бориспольского района. Пара орланов токовала возле него и носила ветки к постройке. Гнездо находилось на опушке зарастающей вырубке на сравнительно молодой ольхе. В 1993 г. птицы занимали его, но птенцов не вывели. В 1994 г. в гнезде вырос 1 птенец. Гнездование орланов в этом месте предполагалось и ранее,